

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

11-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Muxammadiev Akmal Ganievich</i> TOSH DAVRIDA KVARIS XOMASHYOSIDAN FOYDALANISH MASALASINI O'RGANISH	10-15
<i>Xujaniyazov Uktam Yeshbayevich</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA MADANIYAT SOHALARI RIVOJLANISHINING ASOSIY TENDENSIYALARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	16-21
<i>Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Xamidova Ominaxon</i> ANTI-K TEATR	22-25
<i>Ravshanov O'ktamali Rustam o'g'li</i> SOPOL IDISHLARDAGI EPIGRAFIKA	26-29
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> O'ZBEK OLIMLARI VA MUTAXASSISLARINING GLOBAL FAN VA TEXNOLOGIYA RIVOJIGA TA'SIRI: TARIXDAN HOZIRGI	30-33
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTONNING SANOAT SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASH SIYOSATI: ILMIY ASOSLAR VA DOLZARB MASALALAR	34-38
<i>Asadova Ra'no Baymanovna, Ashurova Qunduz Abduxoliq qizi</i> QASHQADARYO VILOYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING RIVOJI (1990–2025): MANBALAR, MUAMMOLAR VA TENDENSIYALAR	39-42
<i>Umarqulova Gulchiroy Fayzulla qizi</i> JIZZAX CHO'LLARINING O'ZLASHTIRILISHI VA MIRZACHO'L VA DO'STLIK TUMANLARINING TASHKIL TOPIHI TARIXIDAN	43-47
<i>Shirinova Nargiza Faxritdinbek qizi</i> XIX ASR IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARIDA TURKISTONDA DORISHUNOSLIK AN'ANALARI TARIXIDAN	48-53

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Akbarov Husan O'zbekxonovich</i> BOG'DORCHILIK XO'JALIKLARINING ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	54-59
<i>Asqarova Nargiza Ilhomxo'jayevna</i> KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBASI	60-67
<i>Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li</i> MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINI RAQAMLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA MUAMMOLARI	68-72

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Abilov O'rol Murodovich</i> OPTIMIZM-PESSIMIZMNING IJTIMOY VA GNOSEOLOGIK ASOSLARI	73-81
<i>Ismoilov Maxamadixon Isroilovich</i> AXLOQ VA FOYDA O'RTASIDAGI DIALEKTIKA: IQTISODIY RATSIONALIZMGA AKSIOLOGIK YONDASHUV	82-90
<i>Yuldashev Rustam Daniyrovich</i> YOSHLAR TARBIYASIDA DINIY-MA'RIFIY TUSHUNCHANING O'RNI VA AHAMIYATI	91-98
<i>Sagdullayeva Dilbar Shuxratovna</i> JAMOATCHILIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	99-105
<i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i> AZIZIDDIN NASAFIYNING TASAVVUF ILMIGA OID QARASHLARINING METODOLOGIK TAHLILI	106-112
<i>Mamajonov Sanjarbek Hamrajonovich</i> SOTSIAL INJENERIYANING RIVOJLANISH TARIXI VA METODOLOGIYASI	113-118
<i>Rajabov Ilxom Mustafoevich</i> ZAMONAVIY TA'LIM PARADIGMALARI (RAQAMLI TA'LIM, KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV, UZLUKSIZ TA'LIM): IJTIMOY-FALSAFIY TAHLIL	119-123
<i>Toirov Ilxom</i> MADANIYAT VA KUNDALIK HAYOT DIALEKTIKASI	124-127
<i>Mamatnazarov Lazizbek To'raquliyevich</i> ZO'RAVONLIK IJTIMOY-XATARLI XULQ-ATVOR SIFATIDA: MAZMUNI VA MOHIYATI, OQIBATLARI	128-131
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MODERNIZATSIYA SHAROITIDA YOSHLAR AXLOQIY QADRIYATLARINING TRANSFORMATSION DINAMIKASI	132-136
<i>Нурмухамедова Севара Бадриддиновна</i> ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ МОЛОДЕЖИ	137-141
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLAR SALOMATLIGI VA IJTIMOY SHAKLLANISH: STRESS, DEPRESSIYA, RUHIY SALOMATLIK, JAMOATCHILIK VOSITASI SABOQLARI ...	142-145
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdamovna</i> YOSHLAR MEHNAT MADANIYATI VA UNING JAMIYAT RIVOJIGA TA'SIRI	146-150
<i>Abdusalimov Abror Vali ug'li</i> MIRZO G'OLIB VA MUHAMMAD IQBOL IJODIDAGI FALSAFIY, MA'NAVIY VA BADIY MUSHTARAKLIK	151-158
<i>Maxmudov Izzatillo Ne'matilloevich</i> IJTIMOIY ADOLAT: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA ZAMONAVIY TALQINI	159-163
<i>Aripov Alisher Sayfiddinovich</i> KORRUPSIYA TUSHUNCHASINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARI	164-167
<i>Xudoyqulov Shukrullo Sohibovich</i> O'ZBEKISTONDA YANGI TARAQQIYOT BOSQICHIDA YANGI MA'NAVIY MAKONNI YARATISH TAMOIILLARI	168-172

<i>Ibrogimova Gulbaxor Eshmatmatovna</i> MA'NAVIY-AXLOQIY TANLOV TUSHUNCHASI VA UNING FALSAFIY MOHIYATI	173-176
--	---------

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Abduraxmonova Ra'no Kosimovna</i> NEMIS TILIDAGI DINIY MATNLARNING O'ZBEK TILIGA	177-182
<i>Abduxalimov Abdulaziz Abdumutal o'g'li</i> INGLIZ TILI MODAL FE'LLARINING TIPOLOGIK TALQINI	183-188
<i>Abduraximova Okila Gayratovna</i> ZAMONAVIY NEMIS TILIDA NEOLOGIZMLAR TIPOLOGIYASI VA TASNIFI	189-194
<i>Ubaydullayeva Umida Abdushukur qizi</i> TERMIN, TERMINOLOGIYA VA ULARNING YONDOSH TUSHUNCHALARGA MUNOSABATI	195-198
<i>Sayitqulova Zilola Xusniddin qizi</i> BADIIY ASARLARDA PERSONAJLARARO MUNOSABATLARNING LINGVOMADANIY VA PRAGMATIK TAHLILI (O'ZBEK VA INGLIZ ADABIYOTI MISOLIDA).....	199-203
<i>Khodjayeva Khurshida Sharafitdinovna</i> LANGUAGE CHANGE AND THE EMERGENCE OF NEW LEXICAL UNITS IN THE DIGITAL ERA	204-209

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Реймбаев Абдулла Курбанбаевич</i> РАССУЖДЕНИЯ ОБ УГОЛОВНО-ПРАВОВОМ ПОНЯТИИ УЧАСТИЯ В ПРЕСТУПЛЕНИИ	210-215
<i>Sayfiddinov Aqliddin Anvarjon o'g'li</i> HUDUDLARNI IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY KENGASHLAR FAOLIYATINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH: RETROSPEKTIV TAHLIL	216-222
<i>Samandarova Feruza Baxromjon qizi</i> YASHIL DAVLAT XARIDLARI	223-229
<i>Rasulov Siroj Sodiq o'g'li</i> DAVLAT BOSHQARUVIDA ODILLIK PRINSIPI TALQINI	230-233
<i>Aslanov Sharafiddin Xayrullayevich</i> IQTISODIY JINOYATLARNING MAZMUN-MOHIYATI VA ULARNING OLDINI OLISH MEXANIZMLARI	234-238

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Akbarova Gulhayo Oybekovna</i> TA'LIM 5.0 KONSEPTSIYASI ASOSIDA "QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI" FANINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	239-246
<i>Sulaymanova Dildora Nazarovna</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KREATIV TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING ROLI	247-251

Aytmuratov Ajiniyaz Jumabay Uli

TALABALARNING MODELLASHTIRISHGA OID KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH 252-255

Najmetdinov Ma'ruf G'ayratovich

O'QUVCHILARNING SOG'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDA
MULTIPLATFORMADAN FOYDALANISH METODIKASI MODEL 256-265

Javliyeva Shahnoza Bahodirovna

TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN O'QUV-TARBIYAVIY
JARAYONNI TASHKIL ETISH VA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH
TEXNOLOGIYASI 266-269

Received: 10 October 2025
Accepted: 25 October 2025
Published: 2 November 2025

Article / Original Paper

PHILOSOPHICAL ASPECTS OF IMPROVING PUBLIC CONTROL

Sagdullaeva Dilbar Shukhratovna

Candidate of Philosophy, Associate Professor of TUIT

named after Muhammad al-Khwarizmi

E-mail: sagdullaevadilbar14@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-0847-9901>

Abstract. Modernization reforms implemented in Uzbekistan are aimed at creating decent living conditions for every citizen through the development of civil society. The development of civil society is dialectically interrelated with the level of political and legal culture of the population. This article examines the nature and mechanisms of public oversight as one of the important functions of civil society institutions in the context of digital transformation, using methods such as systems analysis, comparison, generalization, and deduction. The article demonstrates that the successful activities of NGOs and local governments lead to increased public oversight.

Keywords: public oversight, liberalization, democratization, modernization, political culture, civil society institutions.

JAMOATCHILIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI

Sagdullayeva Dilbar Shuxratovna

Muhammad al - Xorazmiy nomidagi TATU dotsenti, f.f.n.

Annotatsiya. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan modernizatsion islohotlar fuqarolik jamiyatini rivojlantirish asosida har bir fuqaroga munosib hayot sharoitlarini yaratish maqsadiga qaratilgan. Fuqarolik jamiyatining rivoji esa aholi siyosiy-huquqiy madaniyati darajasi bilan dialektik aloqadadir. Mazkur maqolada raqamli transformatsiya sharoitida fuqarolik jamiyati institutlari muhim funksiyalaridan biri jamoatchilik nazoratining mohiyati, mexanizmlari tizimli tahlil, qiyoslash, umumlashtirish, deduksiya kabi metodlar yordamida o'rganildi. Maqolada NNT, o'zini-o'zi boshqarish organlarining muvaffaqiyatli faoliyati jamoatchilik nazoratining o'sib borishiga olib kelishi asoslandi.

Kalit so'zlar: jamoatchilik nazorati, liberallashtirish, demokratlashtirish, modernizatsiya, siyosiy madaniyat, fuqarolik jamiyati institutlari.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I11Y2025N17>

Kirish. Bugungi kunda O'zbekiston siyosiy, huquqiy, ijtimoiy, iqtisodiy hayot sohalarining liberallashuvi mamlakatimizda amalga oshirilayotgan modernizatsion islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib hisoblanadi. Aynan liberallashuv, demokratlashuvga yo'l ochib, bularning ikkisi fuqarolik jamiyati institutlarining takomillashuvini ta'minlaydi.

Liberallashuv islohotlarning tadrijiyligini, ijtimoiy taraqqiyotning ustuvor yo'nalishlarini belgilashda manfaatlar muvozanatini ta'minlovchi mexanizmning amal qilishiga olib keluvchi ochiq fuqarolik jamiyati asoslarining barpo etilishi orqali jamoatchilik fikrini

shakllantirish, fikrlar xilma-xilligi, qarashlar rang-barangligini ta'minlash, fuqarolarda ijtimoiy faollikni oshirishni determinlovchi omil hisoblanadi.

Fuqarolarda yuksak darajadagi siyosiy-huquqiy ong va madaniyatning kamol topishi esa, o'z navbatida fuqarolik jamiyati institutlarining davlat hokimiyati ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatishga xizmat qiladi. "Jamiyatimiz tuzilmalarida muvozanatni saqlaydigan kuchli ommaviy, jamoat birlashmalari bo'lmas ekan, davlat hokimiyatining barcha bo'g'inlarida o'zboshimchalik, volyuntarizm, avtoritar tafakkur va boshqaruv apparatining korrupsiyasi singari illatlar paydo bo'lmasligiga jiddiy kafolat ham bo'lmaydi"[1].

Ustuvor maqsadimiz, deb ta'kidlaydi Prezident Sh.Mirziyoyev Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 80-sessiyasidagi nutqida, "mamlakatimizda yashayotgan har bir oilaning, har bir fuqaroning hayotini tubdan o'zgartirish, inson qadri va farovonligini oshirishdir"[2]. Ushbu modernizatsion o'zgarishlar jarayonida fuqarolik jamiyati institutlarining o'rni beqiyosdir. Ular jamiyatda ijtimoiy fikrni shakllantiribgina qolmay, balki davlat va jamiyat hayotida jamoatchilik nazorati o'rnatilishining asosiy harakatlantiruvchi quroli hisoblanadi.

Demak, fuqarolik jamiyati va jamoatchilik nazorati o'zaro dialektik aloqador bo'lgan jarayonlar mohiyatini ifodalab, ular demokratik jamiyatning poydevorini tashkil etadi. Fuqarolik jamiyati kuchaygani sayin, jamoatchilik nazorati ham samaraliroq bo'lib boradi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Yangi O'zbekistonda ochiq fuqarolik jamiyatini shakllantirishning huquqiy asoslari qator qonun hujjatlarida mujassamlashgan. Yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida birinchi marotaba fuqarolik jamiyati institutlariga bag'ishlangan alohida bob kiritilgan bo'lib, XIII bob "Fuqarolik jamiyati institutlari", deb nomlanadi. Uning 69-moddasida "Fuqarolik jamiyati institutlari, shu jumladan jamoat birlashmalari va boshqa nodavlat notijorat tashkilotlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, ommaviy axborot vositalari fuqarolik jamiyatining asosini tashkil etadi" [3] deb mustahkamlab qo'yildi.

Fuqarolik jamiyati institutlari, xususan, NNT zamonaviy demokratiya sharoitida vositachi, bog'lovchi bo'g'in emas, balki hukumat nazoratchisi bo'lib hisoblanadi. "Nodavlat notijorat tashkilotlari davlat hokimiyati ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatadi va davlat hokimiyati o'zining uzoq yillik hukmronligini ta'minlashni xohlasa, bu tashkilotlar kayfiyatiga qarashi lozim. Nodavlat notijorat tashkilotlari hukumatning barometri bo'lishi zarur. Ularga qarab, hukumat – xalq tomonidan davlat hokimiyati xatti-harakati qanday qabul qilinayotganligini aniqlashi shart" [4].

Jamoatchilik nazoratini amalga oshirishning huquqiy asoslarini esa "Jamoatchilik nazorati to'g'risida", "O'zbekiston Respublikasida jamoat birlashmalari to'g'risida", "Qonun loyihalarining umumxalq muhokamasi to'g'risida", "Yong'in xavfsizligi to'g'risida", "Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari to'g'risida", "Ekologik nazorat to'g'risida", "Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida", "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida", "Nodavlat, notijorat tashkilotlari to'g'risida", "2021-2025-yillarda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi" va boshqa bir qator qonun hujjatlarida bilan belgilangan normalarda shakllantirilgan.

Davlat va jamiyat boshqaruvida jamoatchilik nazoratini amalga oshirishning ta'sirchan va amaliy mexanizmlarini joriy etishni nazarda tutuvchi "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonuni 2018-yil 13-apreldan kuchga kirgan. Ushbu qonunning qabul

qilinishi davlat organlariga yuklatilgan vazifalarni bajarish samaradorligining oshishiga, ular tomonidan inson huquqlari, erkinliklari va manfaatlariga rioya etilishiga, fuqarolarning murojaatlarini, ularda ko'tarilgan muammolarni joyida hal etishda davlat organlari rahbarlari tomonidan qay darajada munosabat bildirilishi ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatishga imkon beradi. Jamoatchilik nazorati – davlat boshqaruvini erkinlashtirish va demokratlashtirishning asosiy sharti bo'lib, aholining davlat boshqaruvidagi faol ishtirokini ta'minlaydi. Qonunga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ro'yxatga olingan nodavlat notijorat tashkilotlari, ommaviy axborot vositalari jamoatchilik nazorati subyektlari sifatida davlat organlari va muassasalari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish huquqiga egadirlar[5]. Bundan maqsad davlat hokimiyati va boshqaruv organlari faoliyatining mavjud qonunlarga mosligini nazorat etilishiga, davlat organlariga yuklatilgan vazifalarning bajarilish samaradorligi oshishiga erishishgina emas, balki jamoatchilikning ehtiyoj va irodasi davlat miqyosidagi vakolatlarini amalga oshirishning me'yoriy mexanizmini qo'llab-quvvatlashdan iboratdir.

Bu esa, mamlakatimizning har bir fuqarosi o'z zimmasiga muayyan majburiyatlarni olish bilan birga, boshqalardan, davlat hokimiyati organlaridan ularning zimmasidagi majburiyatlarni, vazifalarni bajarishlarini talab qilish huquqiga egaligini anglatadi. Jamiyat a'zolarining egallab turgan mavqelarida o'z mansablarini suiiste'mol qilmay, faoliyatlariga vijdonan, mas'uliyat bilan yondashishlari, davlat boshqaruvi organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirishning zarurligi faylasuflar asarlarida alohida qayd etiladi. Xususan, Abu Nasr Forobiy "Fozil odamlar shahri" asarida hukmdorlarning xalq oldida hisob berib turishlari va ularning qonunlarga so'zsiz bo'ysunishlari zarurligiga alohida urg'u berilgan[6]. "Qonun chiqaruvchining hayot tarzi shahar aholisining hayot tarzi va ularning qonunlariga zid bo'lmasligi kerak"ligi Aflotun asarlarida[7] bayon etilsa, Beruniyning quyidagi nuqtai nafari ham yuqoridagi fikrlarning mantiqiy davomini ifodalaydi: "Boshqarish va boshchilik qilish bu zo'ravonlar tomonidan jabrlangan kishilarning haq-huquqlarini tiklash yo'li bilan fuqaro halovatini ta'minlash niyatida o'z halovatidan mahrum bo'lish demakdir. Bu fuqaro oilasini, mol-mulkini, hayotini muhofaza va himoya qilaman deb o'z vujudini toliqtirish, fuqaro uchun jang-jadal olib borish va uni mudofaa qilish uchun zarur vositalarni hozirlash niyatida jon kuyitish demakdir. ...Har bir davrning o'ziga xos urf-odatlar bo'lib, kishilar ularga rioya qilishlari lozim bo'ladi, aksincha, ya'ni bir xillik va o'zaro kelishganlik bo'lmagan taqdirda tartibot ham yo'qoladi"[8]. Demak, davlat rahbari va fuqaro o'rtasidagi munosabatga o'ziga xos tarzda yondashish masalasi bo'yicha ham O'rta Osiyo faylasuflari biri birini istisno etmaydilar. Ular nazdida davlat boshqaruvining qaysi shakli amal qilishidan qat'i nazar davlat rahbarlari har qanday sharoitda o'z fuqarolari oldidagi burchi va majburiyatini bajarishga majburdirlar, ular xalqni bir maqsad asosida birlashtirib olg'a qarab harakatlantiruvchi kuchga ega bo'lishlari kerak. Buyuk ajdodlarimiz ta'limotlarida ilgari surilgan taraqqiyparvar g'oyalar bugungi globalashuv davrida xalq hokimiyatchiligining rivojlanishi jarayonida davlat hokimiyati organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatish imkoniyatlari reallashishi ko'rinishida namoyon bo'ladi.

Natijalar va muhokama. Mamlakatimizda o'tkazilayotgan tub ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar Yangi O'zbekiston taraqqiyot Strategiyasida belgilangan vazifalarni to'liq amalga oshirish, fuqarolik jamiyatini rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan sa'y-harakatlar davlat

hokimiyati organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini kuchaytirishning dolzarbligini yanada ko'rsatmoqda. Jamoatchilik nazoratining amal qilishi, avvalo, fuqarolik jamiyatining rivojlanishi yo'lidagi to'siqlarni bartaraf etishga xizmat qilsa, o'z navbatida fuqarolik jamiyati rivojlanib borgan sari jamoatchilik nazorati uchun kengroq imkoniyat va istiqbollar paydo bo'ladi. Fuqarolik jamiyatining rivojlanishini jamoatchilik nazoratisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Davlat idoralarining xalq uchun ishlashi tamoyilining amaliyotga tatbiq etilishi o'zbek demokratiyasining ifodasi hisoblanadi. Fuqarolik jamiyati institutlari jamoatchilik fikrini ifodalab, jamoatchilik nazoratini amalga oshiradi. Jamoatchilik nazoratining mavjudligi demokratik davlatning asosiy belgisi sanaladi. Jamoatchilik nazorati bir tomondan, davlat hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan, fuqarolarni davlat organlari, mansabdor shaxslarning noqonuniy xatti-harakatlaridan himoya qilish mexanizmi vazifasini o'taydi.

Jamoatchilik nazorati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- davlat organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish (har bir fuqaro davlat idorasining hujjati bilan bema'lol tanishishi mumkin, fuqarolarning murojaatlari darhol ko'rib chiqilishi va ularga zudlik bilan javob berilishi lozim);
- davlat hokimiyati va o'zini o'zi boshqarish organlariga yuboriladigan petitsiyalar;
- davlat va jamiyat ishlarida fuqarolarning bevosita qatnashishi (asosan mahalliy o'zini o'zi boshqarish organlari faoliyati orqali amalga oshiriladi);
- davlat siyosatiga ta'sir o'tkazuvchi ilmiy-tadqiqot ishlari olib borish, ilmiy ekspertizani amalga oshirish, tahliliy hujjatlar tayyorlash, publitsistik asarlar chop etish, ijtimoiy audit;
- jurnalistik tekshiruv;
- qonun loyihalar va davlat hayotiga oid muhim masalalarni oshkora muhokama qilish;
- qonunchilik tashabbusi bilan chiqish[9].

Yangi O'zbekiston Taraqqiyot strategiyasining har bir bosqichini amalga oshirishda jamoatchilik nazorati ishtirokining kuchaytirilayotgani ham e'tiborga molikdir. Jamiyatimizda amalga oshayotgan raqamli transformatsiya jamoatchilik nazoratini amalga oshirish uchun keng imkoniyatlarning yaratilayotgani turli jabhalarda sohalarning raqamlashtirilishi, shuningdek, elektron platformalar tashkil etilayotgani, eng avvalo ushbu tashkilotlarning o'z faoliyatida samaradorlikka erishishi uchun xizmat qilsa, boshqa tomondan aholining davlat organlari faoliyatidan qoniqish hissini shakllantirishga turtki bo'ladi. Shuningdek, ushbu shaffoflik va ochiqlik jamoatchilik nazoratini samarali amalga oshirish imkonini ham beradi.

Bugungi kunda O'zbekiston qonunchiligiga muvofiq, jamoatchilik nazoratini amalga oshirish mexanizmlarining shakllariga oid tuzilmalar qaror topmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tashabbusi bilan mamlakatimiz fuqarolari jamiyat va davlat hayotiga daxldor muhim masalalar bo'yicha o'z fikrlarini bildirishlari (petitsiya) uchun "Mening fikrim" maxsus veb-portali, prezident virtual qabulxonasi faoliyat yuritmoqda.

Aholiga atrof-muhit holati ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish imkonini beruvchi, mazkur sohadagi huquqbuzarliklar to'g'risidagi foto va video materiallarni joylashtirish imkoniyatiga ega bo'lgan maxsus veb-portalni yaratish hamda har bir xabar berilgan holat bo'yicha tezkor choralar ko'rish tizimi joriy qilinganligi, davlat ekologiya qo'mitasi veb-saytida aholi yashash punktlari, yashovchi aholi va mavjud konteynerlar sonini ko'rsatgan holda barcha chiqindi to'plash shoxobchalari joylashishining elektron xaritasini

ko'rsatuvchi sahifa faoliyat yuritayotgani atrof muhit sofligini saqlashda muhim ahamiyatga ega deb hisoblaymiz.

Jamoatchilik nazorati jamiyatdagi illatlarni bartaraf etishda muhim o'rin tutadi. Jamoatchilik nazoratida faoliyatning samaradorligi va natijasi, shuningdek, amalga oshirilgan nazorat amaliyotining ta'sirchanligi muhim o'rin tutadi. Bu jihatdan jamoatchilik nazorati jamiyatda mavjud muammolar va o'z yechimini kutayotgan ziddiyatlar haqida obyektiv ma'lumot olish hamda ularning maqbul yechimini topishga xizmat qiladi.

Fuqarolik jamiyati institutlari jamoatchilik fikrini ifodalaydi, jamoatchilik nazoratini amalga oshiradi. Jamoatchilik nazoratining mavjudligi demokratik davlatning asosiy belgisi sanaladi. Bir tomondan, jamoatchilik nazorati davlat hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan, fuqarolarni davlat organlari, mansabdor shaxslarning noqonuniy xatti-harakatlaridan himoya qilish mexanizmi vazifasini o'taydi.

Bu borada o'zini o'zi boshqarish organlarining imkoniyatlari yuqoridir. Zero, ular xalq hokimiyatchiligi tizimining fundamental asoslaridan bo'lib, aholi bilan doimiy muloqotda bo'luvchi boshqaruv tizimi sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarishi – fuqarolarning O'zbekiston Konstitutsiyasi va qonunlari bilan kafolatlanadigan, ularning o'z manfaatlaridan, rivojlanishning tarixiy xususiyatlaridan, shuningdek milliy va ma'naviy qadriyatlardan, mahalliy urf-odatlar va an'analardan kelib chiqqan holda, mahalliy ahamiyatga molik masalalarni hal qilish borasidagi mustaqil faoliyatidir.

Rivojlangan mamlakatlar, xususan Singapur tajribasi bugun mamlakatimizda davlat va jamiyat boshqaruvini amalga oshirishda namuna sifatida o'rganilmoqda. Singapurda korrupsiyaga qarshi kurashda "jamoatchilik izzasi" tushunchasi shakllangan bo'lib, bu insonning oilasi, hatto kelajak avlodlari qadr qimmati, sha'ni uchun yuksak mas'uliyatni anglatadi. Hech bir inson o'z oilasi nomiga umrbod la'nat tamg'asi bosilishini istamaydi, albatta. Zero, korrupsiya vatanga xoinlik bilan tenglashtiriladi. Qadimda Markaziy Osiyo hududida oila sha'ni xuddi shunday jamoatchilik nazorati asosida himoya qilingan.

Bizningcha, jamiyat hayotini demokratlashtirish jarayonida o'zini o'zi boshqarish organlarining jamoatchilik nazorati ishlashiga ta'siri ularning o'z vazifalarini qay darajada bajarishi bilan belgilanadi.

1. Fuqarolar o'zini o'zi boshqarish organlari jamiyatni demokratlashtirish va yangilash jarayonlariga muvofiq aholi tafakkurida demokratik qadriyatlarni shakllantirish, ularning ijtimoiy faolligini oshirishga qaratilgan siyosiy va huquqiy-ma'rifiy axborot tarqatish maqsadida doimiy ravishda targ'ibot tashviquot ishlarini, siyosatshunos, huquqshunoslar bilan uchrashuvlar, maslahatlar tashkil etib, qabul qilinayotgan qonun hujjatlarning mohiyati, afzalliklari tushuntirib borilishi ham ma'lum darajada fuqarolarning siyosiy-huquqiy savodxonlik darajasi o'sishi orqali fuqarolik mas'uliyati shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu esa, mahalla a'zolarida qonunga xalq irodasining ifodasi, o'z manfaatlarining himoyachisi sifatida ongli munosabat shakllanishiga olib kelib, qonunga itoat etib, undan manfaatdor bo'lib yashash ko'nikmalari qaror topishiga xizmat qiladi. Zero, huquqiy, siyosiy madaniyatga ega inson o'zini o'zi ham nazorat qila oladi boshqalardan ham qonunga itoatkorlikni talab qila oladi. Yuqori huquqiy madaniyat jamiyatda qonun ustuvorligi tamoyilini mustahkamlashning asosiy sharti hisoblanadi. Madaniyat qonunlarning hayotga tatbiq etilishi samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Yuqori huquqiy madaniyatga ega bo'lgan jamiyatda fuqarolar o'z huquqlarini bilgan holda, davlat faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini yanada faol va samarali amalga oshiradi. Ular qonunbuzarliklarga befarq bo'lmaydi va hokimiyatdan mas'uliyat talab qiladi.

Jamoatchilik nazorati mexanizmlarining rivojlanishi, o'z navbatida, fuqarolarning huquqiy savodxonligi va faolligini oshirib, huquqiy madaniyatni yuksaltirishga yordam beradi.

Qisqacha qilib aytganda, jamoatchilik nazorati — bu huquqiy madaniyatning amaliy ko'rinishlaridan biri bo'lib, ular birgalikda demokratik va qonuniy davlat qurilishining asosini tashkil etadi.

Boshqaruv idoralari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatishda mahallaning vazifalarini kengaytirib borish, davlat ijtimoiy dasturlarining hayotga tatbiq etilishi bo'yicha joylarda amalga oshirilayotgan ishlardan jamoatchilikni keng xabardor qilish maqsadida davlat organlarining fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish idoralari bilan mustahkam hamkorligini ta'minlash doimiy e'tiborimiz markazida bo'lishi kerak.

2. Bugun davlat hokimiyatining ba'zi vakolatlari bosqichma-bosqich o'zini o'zi boshqarish organlariga berib borilayotgan davrda mahalla fuqarolar bilan mahalliy davlat hokimiyatini bog'lovchi muhim vositachilik vazifasini bajarmoqda. Ular bu jarayonda aholi uchun ham davlat hokimiyati uchun ham asosiy axborot manbai bo'lib xizmat qiladi. Bu mahalliy darajada ijro etuvchi hokimiyat bilan aholining o'zaro uzviy ta'sirini namoyon qiladi. Mahalla o'z hududida yashovchi aholining real ahvoli, mavjud muammolari, manfaatlarini o'rganib, ular haqida davlat hokimiyatiga axborot berish bilan birga hukumat qarorlari, fuqaro majburiyatlari joylarda qanday bajarilayotganligini nazorat qilib, mahalliy darajadagi bu munosabatlarni tartibga solib turuvchi muhim vazifani bajaradi. Bu jarayonda huquqni himoya qiluvchi organlar bilan hamkorlikda faoliyat yuritadi.

O'zini o'zi boshqarish organlari faoliyatini o'rganish shuni ko'rsatmoqdaki, ular asosan, ijtimoiy ta'minot, obodonlashtirish, madaniy oqartuv ishlari bilan band bo'lib qolmoqdalar. Vaholanki bugungi kunda aynan fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari fuqarolar siyosiy-huquqiy ongi va madaniyatini o'stirishga, jinoyatchilikning oldini olishga, qonuniy xatti-harakatni tashviq qilish va rag'batlantirishga e'tibor bersalar, ko'proq ijobiy natijaga erishish mumkin bo'ladi. Hatto o'zini o'zi boshqarish organlari o'z davriy nashrida aholidan tushgan murojaatlar asosida yuridik maslahatlar berib borsa ham aholida qonunga nisbatan munosabat o'zgarishiga, ularning huquqiy savodxonlik darajasi o'sishiga, qonuniy xatti-harakatga moyillik ortib borishiga yordam beradi. Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarida mahalladoshlar orasida o'zaro jamoatchilik nazoratining o'rnatilishi va kishi xatti-harakatining u yordamida tartibga solinishi huquqni muhofaza qiluvchi organlar tomonidan olib boriladigan nazoratdan ko'ra kuchliroq samara beradi. Shuning uchun ham, har bir mahallada fuqarolarning bir-birini nazorat qilish tizimini shakllantirish, jamoatchilik sudlarini, jinoyatchiliklar, huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha jamoatchilik ishchi guruhlarini tuzish hamda ularning keng amal qilishiga erishish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytish mumkinki, o'zini o'zi boshqarish organlari fuqarolar faolligiga tayanib, o'zini o'zi boshqarishni tashkil etuvchi fuqarolik jamiyati instituti sifatida takomillashuvi uchun bir qator muammolarni hal etish muhim ahamiyat kasb etadi:

-fuqarolar o'zini o'zi boshqarish organlari faoliyatining huquqiy asoslarini takomillashtirish, ularning mustaqilligi haqiqiy ma'noda ta'minlanishi uchun qonun

hujjatlariga o'zgartishlar kiritish, ijro etish va nazorat qilishga doir muammolarni yechish usullari va mexanizmini ishlab chiqish;

-fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari oldiga qo'yilgan vazifalar to'liq bajarilishini ta'minlash uchun ularning moliyaviy ahvolini yaxshilash maqsadida foyda olishning yangi manbalarini shakllantirish;

-fuqarolar o'zini o'zi boshqarish organlarining OAV bilan hamkorlikdagi huquqiy bilimlarni tarqatish, ulardan kundalik hayotda foydalanib yashash ko'nikmasini shakllantirishga qaratilgan faoliyatini, umuman mahallalar har kungi hayotini to'la-to'kis aks ettirib, ular orqali jamoatchilik nazoratini amalga oshirish mexanizmlarini yanada kuchaytirish;

-har bir mahallada fuqarolarning o'zaro nazorat qilish tizimini shakllantirish, jamoatchilik sudlarini, jinoyatchiliklar, huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha jamoatchilik ishchi guruhlarini tuzish hamda jamoatchilik muhokamalarini kengaytirish;

-fuqarolar o'zini o'zi boshqarish organlarining inson huquqlarini himoya qilish masalalari bilan shug'ullanuvchi NNT bilan hamkorligini kuchaytirish [10].

Demak, yuqoridagilarga asosan aytish mumkinki, hokimiyatning suiiste'mol qilinishining oldini olish, shaffoflikni oshirish, davlat xizmatlarining sifatini yaxshilash va aholi manfaatlarini himoya qilish fuqarolik jamiyati institutlari faoliyati bilan chambarchas bog'liqdir. Bu borada korrupsiyaga qarshi monitoringni rivojlantirish, NNTlar tomonidan tekshirishlar, ommaviy axborot vositalaridagi tanqidiy chiqishlar, fuqarolarning murojaatlari va ijtimoiy so'rovlar ko'lamining kengayishi jamoatchilik nazorati samaradorligi ta'minlanishining asosiy quroli hisoblanadi. Demokratik tamoyillarning mustahkamlanishi, davlat organlarining mas'uliyatini oshirish hamda davlat va jamiyat o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Karimov I.A. Hozirgi bosqichda demokratik islohotlarni chuqurlashtirishning muhim vazifalari // Bunyodkorlik yo'lidan. 4-Jild. - Toshkent: O'zbekiston, 1996. - 26-27-betlar.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 80-sessiyasidagi nutqi // <https://www.gazeta.uz/oz/politics>.
3. O'zbekiston Respublikasi Kontitutsiyasi. – Toshkent:O'zbekiston, 2023.-13- bet.
4. Джавакова К. Институты народовластия в Республике Узбекистан. - Ташкент: Академия МВД РУз, 2006. - с.144.
5. "Jamoatchilik nazorati to'g'risida" O'zbekiston Respublikasining qonuni 2018 yil 13. 04 // <https://lex.uz/docs/3679092>.
6. Forobiy Abu Nasr.Fozil odamlar shahri. - Toshkent: A.Qodiriy nomidagi xalq merosi, 1993. - 186-bet.
7. Платон. Законы. - М.: Наука, 1993. - с.114.
8. Абу Райхан Мухаммед ибн Ахмед ал Беруни.Собрание сведений для познания драгоценностей (минералогия). - М., 1963. - с.31-32.
9. 2017-2021 yillarda O'zR rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar Strategiyasini o'rganishga oid ilmiy-uslubiy risola.-Toshkent:Ma'naviyat, 2017.-37-bet.
10. Sagdullaeva D.Sh. Huquqiy madaniyat - demokratik taraqqiyot omili.- T.: Fan va texnologiya, 2012. -93-94-betlar.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).